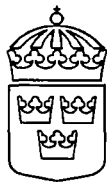

Trafikutskottets betänkande

1989/90:TU29

Inlösen av villkorslån till Broströms
Rederi AB

1989/90
TU29

Sammanfattning

I proposition 1989/90:122 om inlösen av villkorslån till Broströms Rederi AB föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att godkänna ett avtal mellan staten och Broströms om ändrade villkor för återbetalning av ett villkorslån på ursprungligen 250 milj. kr. som staten har beviljat Broströms och som sedermera har nedsatts till 213 milj. kr. Överenskommelsen innebär att en förtida inlösen av villkorslånet skall ske med ett belopp av totalt 145 milj. kr., varifrån skall avräknas en av Broströms under år 1989 gjord återbetalning med 85 milj. kr.

I en med anledning av propositionen väckt motion föreslås att riksdagen skall avslå propositionen samt att riksdagen hos regeringen skall begära en redovisning av Broströms ekonomiska situation, m.m. Broströms är numera ett av ASEA AB helt ägt bolag.

Utskottet tillstyrker propositionen och avstyrker motionen.

Mot utskottets beslut har vpk-ledamoten anfört reservation till förmån för motionsförslagen.

Propositionen

I proposition 1989/90:122 föreslår regeringen (kommunikationsdepartementet) att riksdagen bemyndigar regeringen att godkänna det nya avtalet mellan staten och Broströms Rederi AB.

Motionen

1989/90:T50 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att avslå regeringens proposition 1989/90:122,

2. att riksdagen begär en fullständig och korrekt redovisning beträffande Broströms Rederi AB i enlighet med vad som anförts i motionen.

Bakgrund

Nedgången i sjöfartskonjunkturen under 1970-talet medförde stora påfrestningar för de svenska rederiernas finansiella ställning. För två rederier, Saléninvest AB och Broströms Rederi AB, blev den finansiella krisen akut år 1978. En särskild rederikommission tillsattes i juni 1978 med uppgift att skyndsamt ange åtgärder för att bibehålla på sikt livskraftiga och för landet viktiga delar av svensk rederiverksamhet. I en rapport i september 1978 förordade kommissionen vissa åtaganden från statens sida till stöd för nämnda rederier. I huvudsaklig överensstämmelse med förslag i rapporten upprättades avtal mellan å ena sidan staten och å andra sidan vart och ett av de båda rederiföretagen. Avtalen, som träffades under förbehåll av regeringens godkännande, jämte förslag grundade på avtalen anmäldes för riksdagen i proposition 1978/79:35 om ekonomiskt stöd till vissa rederiföretag. Det förutsattes att de båda rederiföretagen skulle upprätthålla viss miniminivå på den svenskbaserade verksamheten.

Avtalet mellan staten och Broströms Rederi AB (Broströms), som träffades i oktober 1978, innebar bl.a. att staten övertog betalningsansvaret för sammanlagt 250 milj. kr. av fartygslån om 455 milj. kr. Intill utgången av avtalsperioden — åren 1979—1983 — skulle Broströms med skepp under svensk flagg upprätthålla svenskbaserad rederiverksamhet inom Broströms linjedinision på i stort sett oförändrad nivå. Villkoren för lånet till Broströms angavs i ett vid avtalet fogat formulär till skuldförbindelse. Under tiden t.o.m. den 31 december 1983 skulle lånet löpa utan ränta. Därefter skulle ränta utgå på hela lånet. Lånet förutsattes bli återbetalat i takt med att Broströms lämnade aktieutdelning.

För resterande fartygslån om 205 milj. kr. skulle staten enligt avtalet medverka till att amorteringsanstånd beviljades. Vidare skulle ett särskilt kontantstöd i form av ett engångsbelopp på 80 milj. kr. utgå till rederiet.

På förslag i propositionen beslutade riksdagen (bet. TU 1978/79:9, rskr. 101) om medelsanvisningar m.m. på grundval av avtalet med rederiet.

Utskottet

Propositionsförslaget

År 1982 bemyndigade riksdagen (prop. 1982/83:32, bet. TU 3, rskr. 37) regeringen att godkänna ett avtal i september 1982 med Broström Rederi AB (Broströms), varigenom lånet skulle nedsättas med 100 milj. kr. till 150 milj. kr. och vissa ändringar göras i villkoren för lånet.

År 1983 bemyndigade riksdagen (prop. 1983/84:15, bet. TU 4, rskr. 38) regeringen att godkänna ett avtal i september 1983 med Broströms, vilket ersatte 1982 års avtal. I 1983 års avtal angavs — liksom i 1982 års — att syftet var att underlätta en ökning av aktiekapitalet i Broströms genom nyemission av aktier samt en fortsatt utveckling av i 1978 års avtal angivna verksamhetsgrenar. 1983 års avtal innehåller de ännu gällande huvudsakliga villkoren för lånet, vilka är följande.

Lånet nedsattes med 37 milj. kr. till 213 milj. kr. Det återstående lånebeloppet skulle vara ränte- och amorteringsfritt intill utgången av år 1989 för att därefter återbetalas som ett 25-årigt annuitetslån med en på marknadsmässiga grunder fastställd ränta. Skulle Broströms resultat eller likviditet hindra en sådan återbetalning skulle Broströms underätta staten om detta förhållande och parterna ta upp förhandlingar om de förändringar i återbetalningsvillkoren som kunde förmedlas av sådant hinder. Om förutsättningarna för avtalet och villkorslånet i övrigt för Broströms del påtagligt förändrades skulle också omförhandling kunna ske av hela ärendet.

I juli 1989 påkallade Broströms omförhandling med staten. Broströms åberopade att bolagets resultat utgjorde hinder för återbetalning av lånet samt att Broströms verksamhetsomfång var en sådan påtagligt förändrad förutsättning som berättigade till omförhandling av ärendet. Med den sistnämnda grunden för omförhandling avsågs en överenskommelse i mars 1984 mellan bl.a. staten och Broströms beträffande åtgärder för rekonstruktion av Broströms och bildandet av ett nytt svenskt linjerederi som dotterföretag till Rederi AB Transatlantic bl.a. genom att till detta överföra Broströms linjeverksamhet.

I oktober 1989 uppdrog regeringen åt regeringsrådet Bertil Voss att företräda staten i överläggningar med Broströms om en revidering av 1983 års avtal. I januari 1990 överlämnade Bertil Voss ett förslag till överenskommelse och avtal för regeringens och riksdagens prövning.

Sedan Broströms i december 1989 återbetalat 85 milj. kr. av villkorslånet uppgår detta numera till 128 milj. kr.

Det av Bertil Voss överlämnade förslaget till avtal innebär att Broströms skall betala totalt 145 milj. kr. till staten, varefter villkorslånet skall anses vara till fullo återbetalat. Från detta belopp skall avräknas det belopp om 85 milj. kr. som Broströms återbetalade i december 1989. Återstående återbetalningspliktigt belopp om 60 milj. kr. skall betalas in tre månader efter det att avtalet har trätt i kraft. Avtalet träder i kraft när såväl regeringen som Broströms styrelse har godkänt avtalet. Broströms styrelse har godkänt avtalet den 21 februari 1990.

I proposition 1989/90:122 begärs att riksdagen skall bemyndiga regeringen att godkänna det nya avtalet mellan staten och Broströms.

I motion T50 (vpk) kritiserar propositionen för att där inte nämns att ASEA AB år 1988 förvärvade aktier i Broströms så att företaget numera redovisas som dotterbolag till ASEA AB. Enligt motionärerna finns det i tillgängliga resultatredovisningar inte något som ger belägg för att ASEA-Broströms inte skulle ha råd att betala tillbaka numera återstående 128 milj. kr. av villkorslånet på 213 milj. kr. Motionärerna begär med hänsyn härtill att riksdagen skall avslå propositionen (yrkande 1).

Enligt motionärerna är regeringens redovisning av ägarförhållandena i Broströms oacceptabla och det är enligt dem anmärkningsvärt att regeringen förväntar sig att riksdagen med detta som grund skall godta ett förslag som innebär ytterligare statliga eftergifter i miljonklassen till ett privat rederibolag. Motionärerna anser att riksdagen före ett eventuellt beslut om eftergifter måste kräva en godtagbar beredning och handläggning och begär en fullständig redovisning av olika transaktioner som berör Broströms sedan år 1983 samt en korrekt redovisning av bolagets ekonomiska resultat (yrkande 2).

Föredragande departementschefen framhåller att den år 1984 träffade överenskommelsen om Broströms linjeverksamhet innebär att verksamheten inom Broströms i dag är väsentligt förändrad och därmed också de förhållanden som rådde vid undertecknandet av avtalet mellan staten och Broströms år 1983. Han framhåller vidare att det vid förhandlingarna med Broströms har rått enighet om att Broströms beräknade resultat för åren 1989 och 1990 fick anses hindra återbetalning av villkorslånet i den ordning som föreskrivs i 1983 års avtal samt att det har rått enighet om att det för båda parter lämpligaste är att villkorslånet löses in i förtid med belopp som är anpassat till Broströms nu beräknade resultat och likviditet samt till utformningen av återbetalningsvillkoren i 1983 års avtal.

Bertil Voss har vid sammanträde i utskottet den 17 maj 1990 lämnat information kring det nya avtalet mellan staten och Broströms.

Vid en avvägning mellan alternativet att staten har kvar en fordran på Broströms på numera 128 milj. kr. utan garanti för att den kan i en framtid infrias helt och alternativet att staten inom en nära framtid erhåller en slutlikvid på 60 milj. kr. vill utskottet förordna det senare alternativet. Utskottet kan således ansluta sig till departementschefens förslag och förordar att riksdagen godkänner det nya avtalet mellan staten och Broströms. Motionsförslaget om avslag på propositionen avstyrks därmed.

Utskottet anser att det inte finns anledning till annat än att godta den bedömning av Broströms ekonomi och förutsättningar att betala villkorslånet, som statens förhandlingsman och regeringen har gjort. Motionens yrkande om att regeringen skall återkomma med en redovisning av Broströms ekonomiska situation bör därför inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. Yrkandet avstyrks således.

Utskottet hemställer

att riksdagen med avslag på motion 1989/90:T50 och med bifall till proposition 1989/90:122 bemyndigar regeringen att godkänna det nya avtalet mellan staten och Broströms Rederi AB.

res. (vpk)

Stockholm den 22 maj 1990

På trafikutskottets vägnar

Birger Rosqvist

Närvarande: Birger Rosqvist (s), Ove Karlsson (s), Olle Östrand (s), Elving Andersson (c), Sven-Gösta Signell (s), Görel Bohlin (m), Margit Sandéhn (s), Rune Johansson (s), Sten-Ove Sundström (s), Sten Andersson i Malmö (m), Hugo Bergdahl (fp), Rune Thorén (c), Viola Claesson (vpk), Roy Ottosson (mp), Jarl Lander (s), Tom Heyman (m) och Anders Castberger (fp).

Reservation

Viola Claesson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Föredragande departementschefen" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Broströms köptes år 1988 upp av ASEA AB, som äger hälften av världsföretaget ABB Asea Brown Boveri och bl.a. svenska kraftföretag och eldistributionsföretag m.m. I propositionen sägs inte ett ord om att ASEA AB numera äger Broströms och att Broströms sålunda ingår som dotterbolag i en ekonomiskt stark företagsgrupp. I tillgängliga resultatredovisningar finns det som motionärerna påpekar inte något som ger belägg för att ASEA och Broström inte skulle ha råd att betala tillbaka det som numera återstår av lånet till Broströms. Tvärtom har ASEA genom uppköp av ett skuld- och förlustföretag vunnit skattemässiga fördelar på Broströmsaffären. Utskottet kan sålunda inte förorda att någon nedsättning av det återstående lånebeloppet, för närvarande på 128 milj. kr., skall medges. Utskottet tillstyrker därmed yrkande 1 i motonen och avstyrker propositionen.

Regeringens redovisning i propositionen av ägarförhållandena beträffande Broströms och företagets ekonomiska situation inom ramen för den företagsgrupp i vilken Broströms ingår är som motionärerna framhåller oacceptabla. Innan det kan bli tal om eftergifter från statens sida när det gäller återbetalning av lånet måste, som motionärerna också framhåller, regeringen lämna en fullständig redovisning av de

olika transaktioner beträffande Broströms ställning och ekonomi som har skett sedan år 1983 och en korrekt redovisning lämnas av företags ekonomiska resultat och ställning.

Vad utskottet sålunda har anfört om redovisning av Broströms ekonomi, m.m. bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen

a) med bifall till motion 1989/90:T50 yrkande 1 avslår proposition 1989/90:122,

b) med bifall till motion 1989/90:T50 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om redovisning av Broströms ekonomi, m.m.